

Poročilo ERM za leto 2012 – Po prestrukturiranju: trgi dela, delovne razmere in zadovoljstvo z življenjem

Povzetek

Uvod

V poročilu Evropskega centra za spremljanje prestrukturiranja (ERM) za leto 2012 so analizirane posledice, ki jih ima prestrukturiranje za posamezne delavce. Natančneje, v njem se preučuje, kateri delavci so izgubili delo na začetku nedavne gospodarske krize, kateri od njih so našli novo zaposlitev in kako sta ta dogodka, izguba dela in naknadna ponovna zaposlitev, vplivala na njihov splošni osebni položaj in zadovoljstvo z življenjem. Poleg tega se v njem preučuje tudi učinek na delovne razmere delavcev, ki še naprej delajo v prestrukturiranem podjetju. Položaj teh dveh skupin – tistih, ki so izgubili delo, in tistih, ki so ostali na prestrukturiranem delovnem mestu – ni bil še nikoli analiziran s skupnimi in reprezentativnimi podatkovnimi nizi iz vse EU.

Ozadje politike

Splošna težava politike EU je, da je leta 2012 v Evropi 5 milijonov delovnih mest manj, kot jih je bilo leta 2008. Številna od teh delovnih mest so bila ukinjena zaradi odpuščanj delavcev po prestrukturiranju. Evropska unija že več desetletij zagotavlja podporo za zmanjšanje negativnih učinkov prestrukturiranja na delavce, predvsem prek Evropskega socialnega sklada in zadnje čase prek Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji. Poleg tega so v nedavni zeleni knjigi Evropske komisije o prestrukturiranju izraženi politični pomisleki glede posledic prestrukturiranja za delavce, ki ostanejo v podjetju, med drugim tudi zaradi dejstva, „da ima lahko slabo upravljano prestrukturiranje [...] znaten negativen dolgotrajen vpliv na človeške vire podjetij, s čimer se oslabi ta ključni vir za konkurenčnost.“

Ključne ugotovitve

- Več kazalnikov zaposlovanja kaže, da so med državami članicami velike razlike, čeprav trg dela v povprečju še naprej nazaduje. V nekaterih državah, na primer v Avstriji, Nemčiji in na Poljskem, je razvoj trga dela še naprej dokaj pozitiven.
- Čeprav se je število delovnih mest, izgubljenih zaradi prestrukturiranja, v primerjavi z visokimi stopnjami, evidentiranimi na začetku gospodarske krize, zmanjšalo, se v poročilih ERM na splošno še vedno poroča o večjem številu izgubljenih delovnih mest kot o novih zaposlitvah.
- Delavci, pri katerih je največja verjetnost, da bodo izgubili delo, najverjetneje ne bodo našli nove zaposlitve. Te osebe je mogoče opisati kot osebe z nizko stopnjo izobrazbe, ki pripadajo manjšini, so tujega rodu, imajo velike zdravstvene težave in nizek poklicni status.
- Dolga delovna doba ščiti pred izgubo zaposlitve, vendar je le malo verjetno, da bodo delavci z dolgo delovno našli novo zaposlitev, kadar izgubijo službo.
- Tisti delavci, ki izgubijo delo, poročajo o nižji stopnji zadovoljstva z življenjem in precejšnjem poslabšanju življenjskega standarda kot tisti, ki dela ne izgubijo.

- Delavci, ki izgubijo delo in nato najdejo novo zaposlitev, poročajo o bistveno večjem zadovoljstvu z življenjem kot delavci, ki nove zaposlitve ne najdejo.
- O prestrukturiranju v zadnjih treh letih je poročala dobra tretjina (37 %) delavcev iz držav EU-27. Delavci, ki ostanejo v podjetju, so običajno pripadniki višjih poklicnih razredov in zaposleni v večjih obratih, to pa velja tudi za delavce, zaposlene v sektorjih, ki jih tradicionalno financira država.
- Med državami obstajajo precejšnje razlike v obsegu sporočenega prestrukturiranja, pri čemer delavci iz nordijske skupine, ki zajema Dansko, Finsko in Švedsko, poročajo o najvišji stopnji prestrukturiranja na delovnem mestu (med 55 in 62 %). Najnižje ravni so bile evidentirane v nekaterih vzhodnih (Poljska in Bolgarija) in južnih državah članicah (Italija, Španija in Grčija).
- Pozitivna ugotovitev je, da so na prestrukturiranih delovnih mestih bolj razširjene značilnosti organizacije dela, ki se povezujejo z visoko zmogljivimi delovnimi sistemi: višje stopnje neodvisnosti delavcev, večji dostop do usposabljanja, več skupinskega dela, delavci pa imajo večji vpliv na organizacijo dela in so vanjo bolj vključeni.
- Negativno pa je to, da so bile v analizi potrjene tudi povezave med prestrukturiranjem in večjo intenzivnostjo dela ter manjšo varnostjo zaposlitve. Pri prestrukturiranih delavcih, zlasti tistih v proizvodnih poklicih, je bila večja verjetnost, da opravljajo „zelo naporno“ delo. Poleg tega je bila pri njih večja verjetnost, da poročajo o večji izpostavljenosti psihosocialnim tveganjem na delovnem mestu ter višjih stopnjah psihosomatskih motenj in odsotnosti z dela.

- Analiza na splošno kaže na morebitne negativne povezave med prestrukturiranjem in zdravstvenim stanjem delavcev, o katerem poročajo sami. Dejstvo, da so tovrstne ugotovitve mogoče na podlagi najrazličnejših kazalnikov, kaže, da te povezave niso izmišljene, čeprav so posebni vzročni mehanizmi neizogibno zapleteni in jih ni mogoče zlahka dokazati.

Smernice politike

Dejstvo, da tisti, pri katerih je največja verjetnost, da bodo izgubili delo, najverjetneje ne bodo našli nove zaposlitve, jasno ponazarja, da institucije in politike niso dovolj razvite za zagotavljanje, da model zunanje prožne varnosti ne bo imel negativnih porazdelitvenih učinkov. Poleg tega poudarja, da mora aktivna politika trga dela v zvezi s prestrukturiranjem glavno pozornost namenjati potrebam prikrajšanih in ranljivih skupin.

Visoke stopnje zadovoljstva z življenjem, o katerih poročajo osebe, ki so našle novo zaposlitev kmalu po tem, ko so izgubile delo, poudarjajo pomen politike aktivacije za delavce.

Del negativnega učinka na delavce, ki ostanejo v podjetju, je skoraj zagotovo povezan s samim postopkom prestrukturiranja, saj je sporočeni dogodek prestrukturiranja potekal v zadnjih treh letih. To poudarja pomen skrbnega upravljanja postopka sprememb, med drugim tudi v zvezi z zdravjem in dobrim počutjem delavcev.

Rezultati poleg tega kažejo, da je treba nedavne pobude, ki so omenjene v zeleni knjigi Evropske komisije o prestrukturiranju ter jih izvajajo podjetja in socialni partnerji za odpravljanje težav z duševnim zdravjem na delovnih mestih v nekaterih sektorjih, kjer potekajo zlasti velike spremembe, nadalje razširiti in vanje zajeti vse sektorje.

Dodatne informacije

Poročilo *ERM report 2012 – After restructuring: labour markets, working conditions and life satisfaction* (Poročilo ERM za leto 2012 – Po prestrukturiranju: trgi dela, delovne razmere in zadovoljstvo z življenjem) je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1261.htm>.

Za več informacij je na voljo John Hurley, uradnik za raziskave, ki mu lahko pišete na elektronski naslov joh@eurofound.europa.eu.